

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІМЕЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В УМОВАХ АДАПТАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Харитонов Євген Олегович,

д.ю.н., професор, член – кор. НАПрН України, зав.кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

Харитонova Олена Іванівна,

д.ю.н., професор, член – кор. НАПрН України, зав. кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМА АСЕКУРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НЕПОВНОЛІТНІХ У ІТ – СФЕРІ В КОНТЕКСТІ НЕМАЙНОВИХ ПРАВОВІДНОСИН БАТЬКІВ ТА ДІТЕЙ

Сфера застосування інформаційно – комунікаційних технологій (котру далі для зручності будемо іменувати «ІТ – сферою») останнім часом усе більше розширюється, торкаючись різних аспектів буття людини, у тому числі, сімейних стосунків. При цьому чи не найбільш відданими адептами ІТ є неповнолітні діти, котрі, водночас, стають як квазі – суб'єктами, так і певною мірою об'єктами ІТ – відносин. Зокрема, істотною виявилася проблема маніпуляцій у групі «Синій кит», об'єктами яких стали неповнолітні, створення з їх числа «груп смерті» тощо.

Отже розглянемо основні правові проблеми, що виникають у зв'язку з асекурацією (забезпеченням, гарантуванням) інформаційної безпеки неповнолітніх дітей.

Передусім, зазначимо, що терміном «інформація» позначається низка феноменів, що існують у різних галузях і супроводжуються тлумаченнями та оцінками під різними кутами зору. Це робить практично неможливим єдиний підхід до характеристики інформації, на що звертається увагу у довідкових та навчальних виданнях [1, с. 5-32]. Тому обмежимося спрощеним підходом до визначення цього поняття, розглядаючи у найбільш загальному вигляді інформацію як відомості, придатні для сприйняття людиною. Стосовно цивільних правовідносин керуємось положеннями ст. 200 ЦК України, яка встановлює, що інформацією є будь – які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

При визначенні поняття «інформаційної безпеки», котре також є багатозначним [2, с.136-139], керуємось характеристикою останньої, що міститься у абзаці 2 розділу 13 Закону України від 9 січня 2007 року «Про Основні засади

розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки». У цій нормі «інформаційна безпека» визначається як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому відвертається завдання шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації.

При характеристиці поняття «інформаційна безпека» враховуємо також його дуалістичну сутність, добре помітну у англійській термінології, де концепт «безпека» у контексті дослідження інформаційних технологій позначається двома різними термінами і вживається у двох різних значеннях: 1) термін «safety» (функціональна безпека) означає, що система коректно і у повному обсязі реалізує ті і лише ті цілі, що відповідають намірам її власника, тобто функціонує відповідно до існуючих вимог; 2) термін «security» (власне інформаційна безпека) – стосується безпечності процесу технічної обробки інформації і є властивістю функціонально безпечної системи. Така система має унеможливити несанкціонований доступ до даних та запобігати їхній втраті у разі виникнення збоїв [3].

У вітчизняному правознавстві дуалізм досліджуваного поняття став підґрунтям підходу, при якому враховується, що «інформаційна безпека» – це не лише усунення загрози інформації, але також і ліквідація загроз, які створює безпосередньо сама інформація, її технології та продукти. Звідси випливає, що в інформаційних взаємовідносинах припускається можливість виникнення як загроз, що пов'язані з посяганням на інформаційні ресурси (переважно ту їхню частину, яка має обмежений доступ), так і загрози, що виникають під час формування середовища, умов діяльності таких суб'єктів. У першому випадку інформація виступає як об'єкт загроз, тобто, як об'єкт котрий необхідно захищати від загроз, у другому – як знаряддя реалізації зазначених загроз, тобто, як, власне, загрози, від яких треба захищати цивільні права та охоронювані законом інтереси [4, с.60-63].

Висновок про необхідність розрізнення «загрози для інформації» та «загрози від інформації» заслуговує на увагу. У першому випадку вимога «інформаційної безпеки» означає потребу у захисті «інформації» як об'єкту цивільних прав. При цьому йдеться про попередження та ліквідацію наслідків активних протиправних дій осіб, які зазіхають на інформацію, намагаються спотворити інформацію, знищити її тощо. Натомість, у другому випадку загострюється увага на відверненні шкоди та ліквідацію наслідків загрози, створеної неналежним використанням інформації та інформаційно – комунікативних технологій (тобто, фактично йдеться не про «інформаційну безпеку», а про наслідки «інформа-

ційної небезпеки». Стосовно неповнолітніх терміно – поняття «інформаційна безпека» може вживатися як у першому, так і другому значеннях.

Однак тут варто зауважити, що чинне законодавство взагалі не приділяє уваги регулюванню таких відносин. Поміж особистих немайнових прав і обов'язків батьків та дітей, передбачених ст. 13 СК України, певною мірою проблеми, про яку тут йдеться, стосуються лише права батьків на виховання дитини, на представництво і захист прав та інтересів дитини, а також обов'язки батьків щодо виховання та розвитку дитини.

При цьому головною проблемою, як на наш погляд, є спірність питання стосовно того, чи є сам факт доступу до Інтернету корисним чи шкідливим для дитини. З одного боку, не викликає сумнівів, що Інтернет та соціальні мережі є цінним джерелом інформації і можуть бути потужним засобом виховного впливу на дітей. Але так само не викликає сумнівів, що та сама Мережа може бути і джерелом негативної інформації та виховання негативних якостей у дитини. На жаль, на сучасному рівні розвитку інформаційних технологій у батьків відсутня можливість ефективно контролювати функціонування системи «дитина – Інтернет (соціальна мережа)». (Чим, власне, головним чином, і зумовлені проблеми, згадані на початку цього матеріалу). Тому, на наш погляд, за наявності такого потужного конкурента було б не виправданим покладати лише на батьків відповідальність за виховання дітей у тих випадках, коли йдеться про факт існування згаданої вище системи «дитина – Інтернет (соціальна мережа)», ігноруючи при цьому факт існування іншого, «віртуального» чинника.

Література:

1. Кормич Б.А. Інформаційне право. Підручник. – Харків: БУРУН і К., 2011. – С.5-32.
2. Попова Т.В., Ліпкан В.А. Стратегічні комунікації [словник] / за заг.ред. В.А. Ліпкана. – К.: ФОП О.С. Ліпкан, 2016. – С.136-139.
3. [Електроний ресурс].– Режим доступу: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Інформаційна_безпека
4. Зубок М.І. Інформаційна безпека в підприємницькій діяльності / М.І. Зубок. – К.: ГНОЗІС, 2015 – С. 60 – 63.